138630 ـ حج باعث ساقط شدن حقوق واجب مانند کفارات و قرض نمی‌شود

سوال

سال گذشته فرصت ادای فریضه‌ی حج نصیب من شد. همانطور که می‌دانید پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ در حدیث فرموده است: حج مبرور پاداشی جز بهشت ندارد. و اینکه وقتی مسلمان فریضه‌ی حج را انجام می‌دهد همه‌ی گناهانش بخشیده می‌شود و مانند روزی که از مادر به دنیا آمده بر فطرت نخست از حج برمی‌گردد. سوال من این است: قضای چند روز از رمضان دو سال پیش بر گردن من باقی مانده. آیا پس از ادای حج باز هم باید قضای آن روزها را به جای آورم، یا خداوند به سبب حجی که انجام داده‌ام آن را برای من بخشیده است؟ جزاکم الله خیرا.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

در فضیلت حج احادیث بسیاری وارد شده که دال بر پاک شدن گناهان و بخشیده شدن بدی‌ها است و اینکه انسان مانند روز تولدش از حج برمی‌گردد.

مراجعه نمایید به سوال شماره‌ی (37359).

اما این فضل و پاداش به معنای ساقط شدن حقوق واجب نیست، چه این حق مربوط به خداوند متعال باشد مانند کفارات و نذور و واجباتی که انسان انجامش نداده مانند زکاتی که پرداخته نکرده و روزه‌ی قضایی که بر گردنش مانده، یا حقوق بندگان مانند قرض و غیره. بنابراین حج باعث بخشش گناهان می‌شود اما این حقوق به اتفاق علما ساقط نمی‌گردد.

برای مثال اگر کسی قضای یک رمضان را بدون عذر [بیش از یک سال] به تاخیر اندازد، سپس حجی مبرور (پذیرفته شده) انجام دهد، این حج او گناه تاخیر قضای رمضان را از گردن وی ساقط می‌کند، اما خود قضا را ساقط نمی‌سازد.

در کشاف القناع (۲/ ۵۲۲) آمده است: «دمیری می‌گوید: در حدیث صحیح آمده که هر که حج را به جای آورد و زناشویی و زشتگویی و گناه نکند، مانند روزی که از مادرش به دنیا آمده [از حج] باز می‌گردد و این خاص گناهانی است که متعلق به حقوق الله متعال باشد نه بندگان، اما خود حقوق ساقط نمی‌گردد، بنابراین کسی که نماز یا کفاره و مانند آن از حقوق الله بر گردنش باشد این حقوق ساقط نمی‌شود زیرا این‌ها حق هستند نه گناه، بلکه به تاخیر انداختن این حقوق گناه است که با حج ساقط می‌شود نه خود حق. بنابراین اگر دوباره انجام این حقوق را به تاخیر اندازد باز گناهکار می‌شود، چرا که حج مبرور

تنها گناه تاخیر و سرپیچی [از ادای حقوق] را پاک می‌کند نه خود حقوق را. این را در المواهب گفته است».

ابن نجیم ـ رحمه الله ـ در البحر الرائق (۲/ ۳۶۴) پس از ذکر اختلاف علما درباره‌ی پاک شدن گناهان کبیره با حج می‌گوید: حاصل آنکه این مساله‌ای است گمانی، و نمی‌توان به قطع گفت که باعث تکفیر گناهان کبیره‌ی متعلق به حقوق الله متعال می‌شود تا چه رسد به حقوق بندگان. در صورتی که بگوییم همه را تکفیر می‌کند باز هم معنایش آنطور نیست که برخی از مردم تصور می‌کنند که قرض و دین وی نیز بخشیده می‌شود. همینطور قضای نمازها و روزه‌ها و زکات، زیرا هیچکس چنین چیزی نگفته، بلکه منظور بخشیده شدن تاخیر ادای دین است که بخشیده می‌شود، اما اگر پس از وقوف در عرفه باز هم در ادای دین تاخیر کند باز گناهکار می‌شود. همینطور گناه به تاخیر انداختن نماز از وقت آن با حج بخشیده می‌شود اما قضای نماز بخشیده نمی‌شود، یعنی پس از وقوف در عرفه باید قضای نمازش را به جای آورد و اگر انجامش ندهد بر اساس مذهبی که فوریت را لازم می‌داند گناهکار می‌شود. همینطور بقیه‌ی اعمال بر همین اساس است، و به طور کلی کسی احادیث وارده درباره‌ی [بخشش گناهان به سبب] حج را چنین معنی نکرده است....

نتیجه اینکه: شما باید قضای روزه‌های رمضانتان را انجام دهید و جز با قضای آن این روزه‌ها از گردن شما ساقط نمی‌شود.

والله اعلم